

Nr 73.

Ankom till riksdagens kansli den 28 mars 1944 kl. 5 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1944/45 till förlagskapital för inköp av förnödenheter m. m.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under kapitalbudgeten (bilaga 9, punkt 1 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för den 4 januari 1944) föreslagit riksdagen att *dels* medgiva, att riksgäldskontoret må intill utgången av budgetåret 1944/45 förskottsvis, genom överlämnande av statsskuldbevis med form och förfallotid bestämda i samråd med riksbanken, i av riksdagen tidigare medgiven omfattning ställa medel till förfogande för statens reservförrådsnämnd, att användas för förvärv från riksbanken av för nämndens verksamhet erforderliga belopp i guld och valutor, *dels ock* till Förlagskapital för inköp av förnödenheter m. m. för budgetåret 1944/45 anvisa ett investeringsanslag av 60 000 000 kronor.

Särskild lagringsverksamhet under statlig medverkan ävensom statlig inköps- och försäljningsverksamhet handhavas för närvarande — så vitt angår under folkhushållningsdepartementet lydande statliga organ — av statens reservförrådsnämnd, statens livsmedelskommission och statens bränslekommission. För bränslekommissionens vidkommande ha under särskild anslagsrubrik anvisats förlagsmedel för kommissionens vedinköpsverksamhet.

Jämlikt riksdagens bemyndiganden ställer riksgäldskontoret förskottsvis genom överlämnande av statsskuldbevis med form och förfallotid bestämda i samråd med riksbanken medel till statens reservförrådsnämnds förfogande att av nämnden användas för förvärv från riksbanken av de för nämndens inköpsverksamhet i vad avser utländska varor erforderliga beloppen i guld och valutor. Riksdagens bemyndiganden ha under de senare åren brukat begränsats till det närmast följande budgetåret. Det av 1943 års riksdag lämnade bemyndigandet utgår sålunda den 30 juni 1944. Det belopp, intill

vilket upphandling och lagring av varor enligt närmare angivna riktlinjer må ske, har av riksdagen bestämts till 420 000 000 kronor.

För täckning av förskott, som uppkommit genom varuinköp, ha 1938—1940 års riksdagar under anslagsrubriken *Upphandling av varor för statens räkning* å kapitalbudgeten under fonden för förslag till statsverket anvisat reservationsanslag å tillhoppa 280 000 kronor.

Till bestridande av kostnaderna för inköp och lagring av inhemska förnödenheter och importvaror ävensom av vissa med reservförrådsnämndens verksamhet förenade kostnader ha 1940—1943 års riksdagar under anslagsrubriken *Förlagskapital för inköp av förnödenheter, m. m.* anvisat reservationsanslag om tillhoppa 161 000 000 kronor, därav 33 000 000 kronor för innevarande budgetår. Med inräknande av reservationer från vissa äldre anslag ha sammanlagt 167 250 000 kronor stått till förfogande för här angivna ändamål. Av anslaget ha genom särskilda Kungl. Maj:ts beslut tillhoppa 145 357 155 kronor hittills ställts till förfogande, varför alltså till disposition återstå 21 892 845 kronor. Anslaget till *Förlagskapital för inköp av förnödenheter, m. m.* må efter medgivande av Kungl. Maj:t även användas för att bestrida även reservförrådsnämndens utgifter för bearbetning av lagrade importvaror till halvfabrikat eller färdiga produkter ävensom kostnaderna för lossning av varor, transporter inom landet, intagning i magasin samt skatter och tullar.

Departementschefen har inledningsvis framhållit, att de förhållanden, som föranlett den genom reservförrådsnämnden och livsmedelskommissionen bedrivna statliga lagringsverksamheten, alltjämt vore för handen, varför denna verksamhet borde fortgå jämväl under budgetåret 1944/45 och därför erforderliga medel ställas till förfogande. Då enligt vad livsmedelskommissionen anmält någon medelsanvisning å kapitalbudgeten till lagring av jordbruksprodukter icke synes vara behöflig för nästa budgetår, torde emellertid anvisande av medel för inköp av förnödenheter endast böra ifrågakomma för verkställande av de av reservförrådsnämnden ifrågasatta inköpen.

Departementschefen har vidare anfört huvudsakligen följande.

För inköp av varor i utlandet för statens räkning under nästa budgetår stå enligt vad nämnden uppgivit erforderliga medel till nämndens förfogande och ytterligare medel för ändamålet behöva därför icke äskas. Då det av 1943 års riksdag lämnade bemyndigandet för riksgäldskontoret att ställa medel till förfogande för förvärv från riksbanken av guld och valutor för finansieringen av ifrågavarande statliga uppköp begränsats till utgången av budgetåret 1943/44, bör emellertid bemyndigandet förlängas att gälla även för budgetåret 1944/45.

Däremot erfordras medel för inköp av inhemska produkter samt för täckande av de förut angivna kostnaderna för reservförrådsnämndens verksamhet. Av det av nämnden för ändamålet beräknade beloppet å sammanlagt 66 000 000 kronor avser i runt tal hälften att täcka kostnaderna för

inköp av sådana varor, i fråga om vilka kronan iklätt sig avsättningsgaranti. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndiganden ha nämligen försörjningskommissionerna vid skilda tillfällen under den hittills förflutna kristiden med olika företag träffat avtal om produktion av vissa för landets försörjning viktiga varor, därvid i avtalen intagits bestämmelser om skyldighet för staten att i närmare angiven omfattning inköpa sålunda producerade varor i den mån företagen icke kunna vinna avsättning för sin produktion. Hittills har staten emellertid icke behövt övertaga varor på grund av avsättnings-svårigheter hos de ifrågavarande företagen. Huruvida så kan framdeles bliva fallet är givetvis beroende på den kommande utvecklingen. Omfattningen av statens förpliktelser på grund av avtalen kan därför icke nu närmare beräknas. Såvitt nu kan bedömas torde emellertid statens garanti icke komma att under den närmaste tiden aktualiseras i någon större utsträckning, enär flertalet av avtalen utlöpa inom en ej alltför lång tid. Medel böra dock stå till förfogande, för den händelse den nuvarande allmänna situationen skulle snabbt ändras och därigenom statens avsättningsgaranti påkallas. Jag har därför icke något att erinra mot att av reservförrådsnämnden för här angivna ändamål beräknade belopp, i runt tal sammanlagt 33 000 000 kronor, inräknas i förevarande anslag.

De av reservförrådsnämnden i övrigt för inköp äskade beloppen, nämligen för inköp av cordgarn, 175 000 kronor, av stubbtjära för framställning av tjärsmörjoljor och tjärprodukter för tillredning av fiskebåtsbränsle, tillhoppa 20 900 000 kronor, av bensol, 2 000 000 kronor, samt av medicinaltran, 1 000 000 kronor, synas jämväl böra godtagas.

För bearbetning av varor till halvfabrikat eller färdiga produkter har reservförrådsnämnden beräknat erforderligt ett belopp av 1 500 000 kronor. Nämnden har emellertid ifrågasatt, att ytterligare ett belopp av 4 000 000 kronor skulle inräknas i anslaget för att användas för förädling av de tjärprodukter, vilka kunde komma att inköpas under nästa budgetår. Huruvida de ifrågasatta kvantiteterna i sin helhet böra förädlas, kan av skilda orsaker icke avgöras på nuvarande stadium. Jag anser emellertid anledningen icke föreligga att i anslagsberäkningen upptaga beloppet lägre än det av reservförrådsnämnden angivna. Tillhoppa med det nyssnämnda beloppet å 1 500 000 kronor skulle alltså för bearbetning av varor beräknas ett belopp av 5 500 000 kronor.

I enlighet med reservförrådsnämndens förslag bör slutligen i anslaget inräknas ett belopp av 3 500 000 kronor för utgifter för lossning av varor, transporter inom landet, intagning i magasin samt för skatter och tullar.

Det sammanlagda medelsbehovet skulle i enlighet med det anförda alltså uppgå till (33 000 000 + 175 000 + 20 900 000 + 2 000 000 + 1 000 000 + + 5 500 000 + 3 500 000 =) avrundat 66 000 000 kronor. Reservförrådsnämnden har emellertid räknat med att vid försäljning under nästa budgetår av varor från de statliga reservlagren komme att inflyta dels vissa belopp, som utgjorde täckning för av nämnden nedlagda kostnader för bearbetning, lossning, transporter inom landet, intagning i magasin, skatter och tullar, dels ock inköpsmedel för försålda inhemska varor. Dessa belopp har nämnden uppskattat till 5 000 000 kronor. Då dylika medel på sätt hittills skett böra få kvarstå hos nämnden för att efter Kungl. Maj:ts bestämmande användas för det med ifrågavarande anslag avsedda ändamålet, skulle alltså anslagsbehovet för nästa budgetår för inköp av förnödenheter m. m. kunna minskas till 61 000 000 kronor eller avrundat 60 000 000 kronor.

Utskottet. Utskottet, som icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts förevärande förslag, får hemställa,

att riksdagen må

a) medgiva, att riksgäldskontoret må intill utgången av budgetåret 1944/45 förskottsvis, genom överlämnande av statsskuldbevis med form och förfallotid bestämda i samråd med riksbanken, i av riksdagen tidigare medgiven omfattning ställa medel till förfogande för statens reservförrådsnämnd, att användas för förvärv från riksbanken av för nämndens verksamhet erforderliga belopp i guld och valutor;

b) till *Förlagskapital för inköp av förnödenheter m. m.* för budgetåret 1944/45 under fonden för förlag till statsverket anvisa ett investeringsanslag av 60 000 000 kronor.

Stockholm den 28 mars 1944.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Joh. Nilsson* i Malmö, *Oscar Olsson, Pauli, Gränebo, Sven Larsson, Heiding, Gustaf Karlsson, Carlström, Ekströmer, Johan Eric Ericson* och *Emil Petersson*; samt

från andra kammaren: herrar *Eriksson* i Stockholm, *Bergström, Andersson* i Prästbol, *Danielsson, Persson* i Falla, *Persson* i Tidaholm, *Pettersson* i Dahl, *Mårtensson, Wallentheim, Lundberg* i Hälsingborg, *Hoppe* och *Onsjö*.
